

УДК 338.12.017

МИТЯЙ О.В., канд. екон. наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В статті проаналізовано процес впливу економічних ризиків на фінансову безпеку аграрних підприємств, який передбачає здійснення декількох етапів і є системою взаємопов'язаних організаційно-економічних засобів, а також елементів потокового забезпечення, що спрямовані на виявлення, оцінку та регулювання ступеня ризику. Доведено, що для забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств доцільно системно підходити до управління фінансовими ризиками, що дозволить покращити результати їх фінансової діяльності та нарощувати ринкову вартість бізнесу.

Ключові слова: економічні ризики, фінансова безпека, аграрні підприємства, аграрне виробництво

In the article the process of influence of economic risks is analysed on financial safety of agrarian enterprises, which involves implementation of several stages and is a system of interrelated organizational and economic means as well as elements of streaming provision aimed at identification, assessment and management of risk. It is well-proven that for providing of financial safety of agrarian enterprises it is expedient system to go near a management financial risks, that will allow to improve results them financial activity and to grow the market value of business.

Keywords: economic risks, financial safety, agrarian enterprises, agrarian production

Вступ. Роль вітчизняного аграрного виробництва зростає як в національному, так і в світовому масштабі. Внаслідок постійно зростаючого попиту на сільськогосподарську продукцію, неухильного скорочення ресурсів для її виробництва та підвищення світових цін, аграрна галузь є однією із пріоритетних складових національної економіки. Перспективи розвитку галузі за сучасних умов виходять за рамки держави. З метою забезпечення фінансової безпеки зростає роль міжнародної інтеграції в царині розроблення стратегії і тактики щодо нарощування обсягів конкурентоздатної продукції.

Суттєвий вплив на аграрне виробництво мають природно-кліматичні умови, які призводять до економічних ризиків, втрати аграріями економічних вигод та їх банкрутства. Тому перед аграріями стоїть проблема щодо мінімізації впливу економічних ризиків на фінансово-економічну діяльність господарювання, запобігання банкрутству. Теоретичне та практичне обґрунтування методичних підходів щодо сутності економічних ризиків, їх мінімізації є однією із передумов зростання прибутку суб'єктів аграрного виробництва.

Виробничим та економічним процесам аграрного виробництва притаманні зміни кон'юнктури, попиту та пропозиції ринкового середовища, політичні мотиви, відсутність прогресивних технологій, вплив природно-кліматичних факторів. Неповна та недостовірна інформація щодо цих чинників є передумовою зростання економічних ризиків аграріїв.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес впливу економічних ризиків на фінансову безпеку аграрних підприємств є об'єктом дослідження різних фінансових шкіл і напрямів. Ця проблема з економічним розвитком країни набуває

все більшої актуальності та потребує всебічного розгляду. Дослідженню теоретичних та практичних питань впливу економічних ризиків на фінансову безпеку аграрних підприємств присвятили свої наукові праці В. Андрійчук, О. Барановський, І. Гришова, М. Дем'яненко, Ю. Луценко, С. Навроцький, О. Непочатенко, М. Малік, С. Осадець, П.Т. Саблук [1-10], Т. Шарова, О. Ширінська та інші.

Результати їх напрацювань стали фундаментальним та вагомим підґрунтям вирішення найактуальніших питань фінансової безпеки підприємств аграрного виробництва як чинника їх сталого розвитку. Проте залишаються недостатньо вивченими та дослідженими питання щодо мінімізації ризиків фінансової безпеки аграрних підприємств у контексті управління їх фінансовими потоками.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зусиллями вказаних вчених створено науковий базис дослідження шляхів впливу економічних ризиків на фінансову безпеку аграрних підприємств. Втім, проблему не можна вважати остаточно вирішеною. Важливе значення у розв'язанні проблемних питань впливу економічних ризиків на фінансову безпеку аграрних підприємств має формування дієвих організаційно-економічних механізмів, адекватних сучасним економічним умовам, здатних комплексно вирішити проблеми забезпечення ефективної діяльності аграрних підприємств. Актуальність і недостатня вирішеність вказаних проблем зумовила вибір теми, мету, склад завдань і структуру дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є розробка заходів впливу ризиків на стан фінансової безпеки аграрних підприємств в контексті управління фінансовими потоками.

Результати. Джерелами економічних ризиків для аграрних підприємств є чинники, явища та

процеси, які зумовлюють невизначеність результатів їх діяльності (рис. 1). Найбільш характерними для аграріїв є виробничі ризики, оскільки виробництво

сільськогосподарської продукції залежить від природно-кліматичних умов.

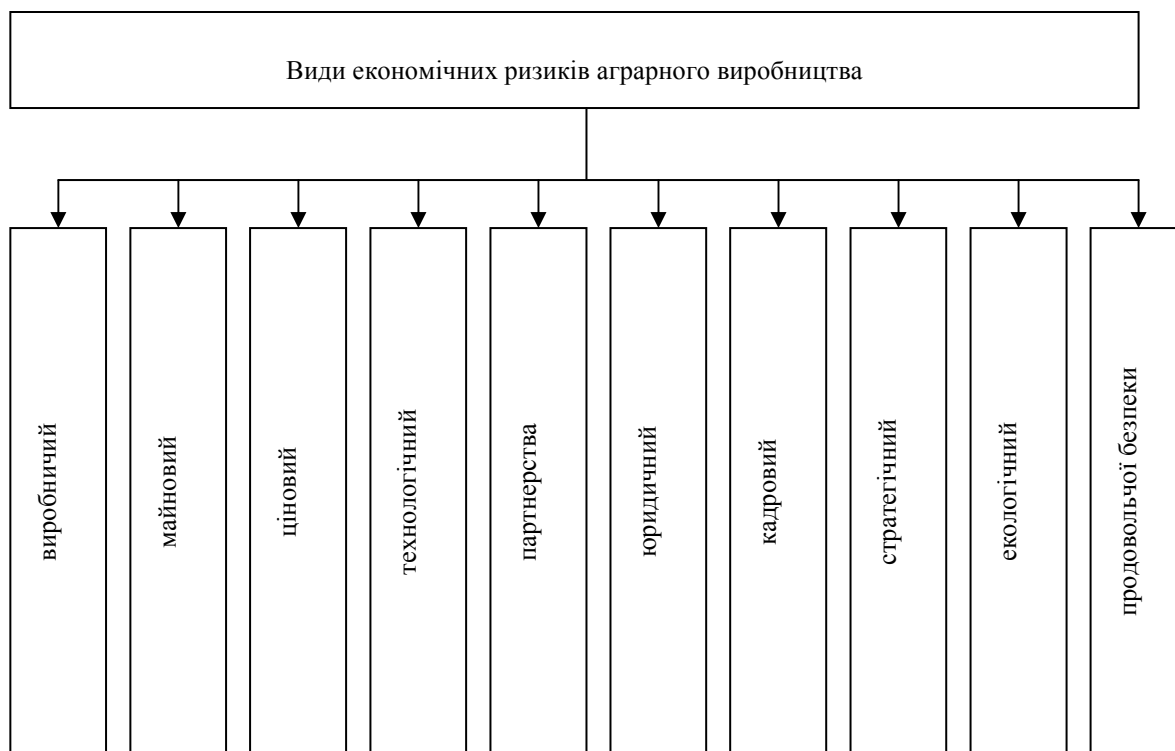

Рис. 1. Економічні ризики суб'єктів господарювання аграрного виробництва (згруповано автором)

Негативний вплив на процес виробництва та результати діяльності аграріїв має погіршення екології, епізоотія для тваринництва. Виробничий цикл аграрного виробництва внаслідок його сезонності не може бути пришвидшений за рахунок інтенсифікації. Тимчасовий сезонний розрив між затратами виробництва та виходом продукції, зміна кон'юнктури пропозиції та попиту на сільськогосподарську продукцію призводить до нерівномірного надходження виручки від реалізації продукції впродовж року та зниження платоспроможності аграріїв. Фактична собівартість виробленої сільськогосподарської продукції визначається лише наприкінці року, що унеможлиблює прогнозування фінансових результатів суб'єктів господарювання.

Суттєвий вплив на мінімізацію економічних ризиків аграрних підприємств має нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції.

За обсягами валової продукції аграрного господарства Черкащина займає провідні місця серед регіонів України і виробляє близько 7% загальнодержавного обсягу.

У 2012 р. загальне виробництво продукції аграрного господарства порівняно з 2011 р. зросло на 11,9%, у т.ч. у аграрних підприємствах на 12,5%. Обсяг продукції аграрного господарства в усіх категоріях господарств у порівнянних цінах 2005 р. становив, за розрахунками, 7,9 млрд. грн.

Характеризуючи стан виробництва сільськогосподарської продукції за усіма категоріями

господарств області на основі даних Головного управління статистики Черкаської області, зазначимо, що у 2012 р. порівняно з 2005 р. збільшилося виробництво зернових культур і плодів та ягід (в 1,7 разів), соняшника (в 1,9 разів), сої (в 3,4 рази), ріпаку (в 2 рази), цукрових буряків та кукурудзи на силос і зелений корм (в 1,1 разів) та овочів (в 1,2 рази). В той же час, має місце скорочення виробництва картоплі (на 0,5%), кормових коренеплодів (на 5,2%), однорічних та багаторічних трав на сіно (на 5,5% та 8,3% відповідно).

Порівнюючи 2012 р з 2011 р., слід відмітити, що відбулося зменшення виробництва ріпаку та однорічних трав на сіно, відповідно на 12,4% та 30,6%, але спостерігається збільшення виробництва інших сільськогосподарських культур на 1,1-1,6% (табл. 1).

У тваринництві за 2012 р. усіма категоріями виробників області вироблено більше м'яса (у забійній вазі) та яєць на 0,7% і 9,6% відповідно, ніж у попередньому році, але виробництво молока зменшилось на 3,1% та вовни (на 25%) в порівнянні з 2011 р.

Урожайність сільськогосподарських культур на основі даних Головного управління статистики Черкаської області в 2012 р., порівняно з 2005 р. збільшилась майже по всіх сільськогосподарських культурах, крім кормових коренеплодів (зменшилась урожайність на 10,8%). А також зросла урожайність в 2012 р. в порівнянні з 2011 р., окрім однорічних трав на сіно, де вона зменшилася на 12,9%. Слід

зазначити, що урожайність сільськогосподарських культур в 2011 р., порівняно з 2010 та 2009 рр. помітно зменшилась, була на рівні 2005 року.

Таблиця 1

Динаміка виробництва основної сільськогосподарської продукції рослинництва і тваринництва за усіма категоріями господарств Черкаської області

Показники	2005 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2012 р. в % до	
							2005 р.	2011 р.
Зернові культури, тис. ц	22172	18424	29780	31949	25311	37619	169,7	148,6
Цукрові буряки (фабричні), тис. ц	12528	11143	8540	6027	9770	14393	114,9	147,3
Соняшник, тис. ц	1814	1516	2381	3065	3032	3485	192,1	114,9
Соя, тис. ц	509	594	590	791	1113	1748	343,4	157,1
Ріпак, тис. ц	349	924	2975	1063	801	702	201,1	87,6
Картопля, тис. ц	9293	6209	8375	8313	7604	9251	99,5	121,7
Овочі, тис. ц	2958	2250	2965	3297	2812	3536	119,5	125,7
Кормові коренеплоди (включаючи цукрові буряки на годівлю худоби), тис. ц	4799	3278	4468	4258	3743	4548	94,8	121,5
Кукурудза на силос і зелений корм, тис. ц	9844	7476	7964	10032	6921	10857	110,3	156,9
Однорічні трави на сіно, тис. ц	290	408	500	349	395	274	94,5	69,4
Багаторічні трави на сіно, тис. ц	974	464	641	747	877	893	91,7	101,8
Плоди та ягоди, тис. ц	239	269	269	286	371	397	166,1	107,0
М'ясо всіх видів (у забійній вазі), тис. т	101,6	156,7	203,0	253,7	326,3	328,7	323,5	100,7
Молоко, тис. т	518,7	501,8	493,6	491,0	478,9	463,9	89,4	96,9
Яйця, млн. шт.	534,7	615,7	674,7	669,3	747,1	818,5	153,1	109,6
Вовна, т	5	7	4	4	4	3	60,0	75,0

Джерело: за результатами власних досліджень на основі аналізу статистичних даних

У аграрних підприємствах області у 2012 р. поліпшилися показники продуктивності худоби: проти попереднього року середній надій молока від однієї корови виріс на 2,1% (на 28,1% порівняно з 2005 р.); несучість курей-несучок збільшилась на 28 шт., що становить 9,9% (на 14 шт. порівняно з 2005 р.). Середній настриг вовни з однієї вівці зменшився на 0,2 кг, або на 33,3% (на 0,7 кг, або 63,6% порівняно з 2005 р.).

Виробництво продукції аграрного господарства – складний процес, який має як кількісні, так і якісні характеристики та здійснюється за участю багатьох організаційних форм господарської діяль-

ності. Відповідно до специфічних умов, перерахованих вище, на процес виробництва впливають як організаційно-економічні, так і природні умови, тому коливання в обсягах виробництва продукції обумовлюється багатьма факторами як екзогенного, так і ендогенного характеру.

Динаміка виробництва валової продукції різними категоріями аграрних виробників в Черкаській області за 1995-2012 рр., яка наведена в табл. 2, вказує на її неоднорідність за групами виробників і свідчить про кількісну нестабільність за роками в діяльності суб'єктів аграрного господарства.

Таблиця 2

Динаміка виробництва валової продукції різними категоріями аграрних виробників у Черкаській області (у постійних цінах 2011 р., млн. грн.)

Показник	1995р.	2000р.	2005р.	2011р.	2012р.	2012 р. в % до		
						1995 р.	2005 р.	2011 р.
Господарства всіх категорій								
Усього	7522,3	6532,8	8257,1	12318,3	14489,1	192,6	175,5	117,6
Продукція рослинництва	5072,4	4800,0	5733,5	6360,8	8540,5	168,4	149,0	134,3
Продукція тваринництва	2449,9	1732,8	2523,6	5957,5	5948,6	242,8	235,7	99,9
Аграрні підприємства								
Усього	4788,8	3226,6	4563,1	9096,0	10892,7	227,5	238,7	119,8
Продукція рослинництва	3589,5	2713,0	3598,2	4466,6	6243,3	173,9	173,5	139,8
Продукція тваринництва	1199,3	513,6	964,9	4629,4	4649,4	387,7	481,9	100,4
Господарства населення								
Усього	2733,5	3306,2	3694,0	3222,3	3596,4	131,6	97,4	111,6
Продукція рослинництва	1482,9	2087,0	2135,3	1894,2	2297,2	154,9	107,6	121,3
Продукція тваринництва	1250,6	1219,2	1558,7	1328,1	1299,2	103,9	83,4	97,8

Джерело: за результатами власних досліджень на основі аналізу статистичних даних

Виробництво продукції в регіоні в цілому, у порівнянні з обсягами 1995 р. збільшилося на 92,6%, помітне збільшення величини виробленої валової продукції в постійних цінах 2011 р. спостерігається в рослинництві - на 68,4%, значний ріст спостерігається у тваринництві – у 2,4 рази. Як свідчить рис. 2,

у 2012 р., порівняно з 1995 р. відбувся ріст виробництва валової продукції рослинництва в 1,7 рази, з 2011 р. - в 1,3 рази. При цьому, в тваринництві відслідковується тенденція щодо зменшення виробництва продукції на кінець досліджуваного періоду.

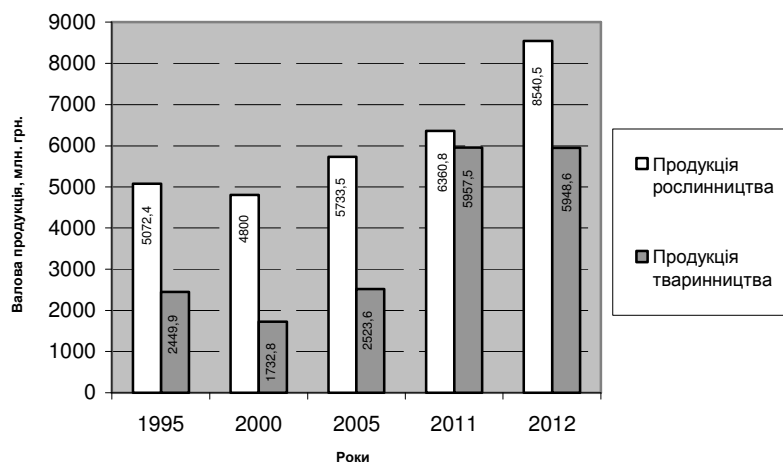

Рис. 2. Динаміка виробництва валової продукції господарствами всіх категорій у постійних цінах 2010 р., млн. грн.

Спостерігається коливання обсягів виробництва валової продукції тваринництва – в порівнянні з 1995 р. і 2005 р., в бік зростання - в 2,4 рази, з 2011 р. – незначне зменшення на 0,1% за умови оцінки масштабів виробництва всіма категоріями аграрних товаровиробників.

Значна роль в аграрному виробництві належить аграрним підприємствам, частка яких складає 75,2% вартості всієї виробленої продукції. Кількісна сторона ефективності аграрного виробництва характеризується задовільним станом з продукції рослинництва, зокрема, її товарності та структурного співвідношення.

За сучасних умов господарювання аграрних підприємств суттєвий вплив на фінансові результати їх діяльності має забезпечення основними засобами та оборотними активами, які є засобами виробництва і предметами праці. Мінімізація ризиків впливу основних засобів і оборотних активів на процес

виробництва аграрних підприємств суттєво впливає на фінансові результати.

В таких умовах з урахуванням специфіки аграрного виробництва особливу роль відіграє забезпеченість аграрного господарства матеріально-технічними ресурсами. На основі оцінки динаміки забезпеченості активами (табл. 3), у аграрних підприємствах області за 2012 р. спостерігається збільшення сумарної вартості активів в 6,6 разів у порівнянні з 2005 р.

Аналіз даних таблиці свідчить про випереджаюче збільшення за досліджуваний період оборотних активів - в 8,6 разів над основними засобами - 3,9 рази. Враховуючи нерівномірне зростання в 2012 р., порівняно з 2011 р. основних засобів і оборотних активів на користь останніх (24,7 і 74,8% до загальної структури балансу), простежується нерівномірність вкладення коштів в ці види активів.

Таблиця 3

Динаміка вартості та структури активів аграрних підприємств Черкаської області, млн. грн.

Показники	2005 р.		2009 р.		2010 р.		2011 р.		2012 р.		2012 р. в % до	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	2005 р.	2011 р.
Всього активів	2745,5	100	5528,9	100	10057,5	100	13773,6	100	18194,2	100	662,7	132,1
Необоротні активи (основні засоби)	1156,7	42,1	1792,2	32,4	2919,4	29,0	3663,9	26,6	4498,1	24,7	388,9	122,8
Оборотні активи	1578,1	57,5	3731,8	67,5	7125,0	70,8	10089,4	73,2	13619,7	74,8	863,0	135,0
Витрати майбутніх періодів	10,7	0,4	4,9	0,1	12,5	0,1	19,5	0,1	75,4	0,4	704,7	386,7
Необоротні активи та групи вибуття	-	-	-	-	0,6	0,1	0,8	0,1	1,0	0,1		125,0

Джерело: за результатами власних досліджень на основі аналізу статистичних даних

З метою дотримання співвідношення між основними засобами і оборотними активами пропонуємо відновити нормативний метод розподілу прибутку підприємств з поповненням статутного капіталу в частині основних засобів і оборотних активів. Такий метод вирівняє поповнення статутного капіталу з обох напрямів, сприятиме збільшенню прибутку підприємств.

Отже, загальний показник в цілому по області свідчить про поступове збільшення капіталу аграрного сектора економіки до 2012 р. включно. Поряд з позитивними тенденціями в забезпеченні активами, які простежуються до 2012 р., слід зазначити і негативні фактори. Так, зменшення виготовлення засобів виробництва для аграрного господарства в межах України, скорочення державного фінансування лізингу та системи підтримки кредитування закупівель аграрної техніки призводить до зменшення пропозиції промислових засобів виробництва і предметів праці.

Значним фактором зростання вартості активів є також проведення постійних переоцінок основних засобів та висока вартість придбаних виробничих засобів. Зазначимо, що поряд зі збільшенням вартості активів значно знизився кількісний склад основних засобів, особливо окремих видів тракторів та зернових комбайнів. Відповідно до даних Держкомстату Черкаської області, кількість

тракторів і комбайнів скоротилася у 2012 р. у порівнянні з 2005 р. відповідно на 28,8% і 36,4%, що є негативним показником в забезпеченості механізації виробничих процесів.

Характерно, що під час формування основних засобів щорічні темпи вибуття технічних засобів у 5-10 разів перевищують їх придбання. Це, в свою чергу, призвело до збільшення навантаження на техніку та строків виконання технологічних операцій або відмову від їх здійснення, що в підсумку впливає на фінансовий результат.

Оцінюючи структуру активів аграрних підприємств, що склалася на кінець 2012 р., (табл. 4) зазначимо, що значну питому вагу становлять основні засоби, до яких належать будинки та споруди, передавальне устаткування, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади та інвентар, робоча і продуктивна худоба, багаторічні насадження – всього 24,7% загальної вартості активів. Значну питому вагу займають оборотні активи – 74,8% загальної вартості активів. Несуттєвим в активах є питома вага необоротних активів групи вибуття та витратам майбутніх періодів – до 1% на кожну групу, що свідчить про значні диспропорції у формуванні структури активів аграрних підприємств, їх недостатності для формування ефективної системи забезпечення виробничих процесів.

Таблиця 4

Динаміка вартості та структури активів аграрних підприємств Черкаської області, млн. грн.

Показники	2005 р.		2009 р.		2010 р.		2011 р.		2012 р.		2012 р. в % до	
	млн. грн.	%	млн. грн...	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	2005 р.	2011 р.
Всього активів	2745,5	100	5528,9	100	10057,5	100	13773,6	100	18194,2	100	662,7	132,1
Необоротні активи (основні засоби)	1156,7	42,1	1792,2	32,4	2919,4	29,0	3663,9	26,6	4498,1	24,7	388,9	122,8
Оборотні активи	1578,1	57,5	3731,8	67,5	7125,0	70,8	10089,4	73,2	13619,7	74,8	863,0	135,0
Витрати майбутніх періодів	10,7	0,4	4,9	0,1	12,5	0,1	19,5	0,1	75,4	0,4	704,7	386,7
Необоротні активи та групи вибуття	-	-	-	-	0,6	0,1	0,8	0,1	1,0	0,1	-	125,0

Джерело: за результатами власних досліджень на основі аналізу статистичних даних

Залишається невирішеною за такої структури активів і проблема захисту від виробничих ризиків, хоча існує велика залежність аграрного господарства від природних умов, що вимагає створення страхових фондів на випадок посухи, надмірних опадів тощо.

Тому в системі формування активів аграрного виробництва необхідне запровадження ресурсів, запасів, матеріальних та грошових страхових фондів.

Фінансова безпека залежить від розвитку аграрних територій. Основними чинниками, що забезпечують фінансову безпеку, є:

- стійкий розвиток аграрних територій, створення стабільних економічних умов для інтенсивного розвитку виробництва сільськогос-

подарської продукції, підвищення його продуктивності та ефективності;

- проведення ефективної державної політики, орієнтованої на підвищення рівня фінансової безпеки з врахуванням регіональних особливостей виробництва продовольства;

- розвиток відтворювальних процесів, як основи забезпечення фінансової безпеки;

- розвиток ринкових структур аграрної галузі з метою нарощування обсягів виробництва продовольства;

- створення рівних можливостей розширеного відтворення в аграрному господарстві для всіх суб'єктів господарювання;

- перехід на інноваційний розвиток аграрної

галузі, що забезпечить зменшення імпортої залежності в забезпеченні продовольчими товарами;

- модернізація аграрного виробництва на умовах інноваційного розвитку та ефективного використання ресурсного потенціалу;

- відтворення кваліфікованих кадрів і формування індустріальної праці, забезпечення соціальних умов в аграрному господарстві;

- управління і контроль за використанням ресурсів на основі розвитку інтеграційних процесів з метою підвищення рівня самозабезпечення продовольством регіонів;

- захист сфер земельних і фінансово-кредитних відносин, матеріально-технічного забезпечення, продовольчих ринків від впливу економічної злочинності, протидія криміналізації продовольчої сфери;

- протидія тіньовим процесам в економічних, фінансово-кредитних і земельних відносинах в продо-

вольчій сфері.

Висновки. Проведені дослідження свідчать, що за сучасних умов господарювання мінімізація економічних ризиків суб'єктів господарювання аграрного виробництва можлива як за рахунок технологічних, так і економічних чинників. Ефективність аграрного виробництва повинна базуватися на розробленій національній програмі розвитку галузі, в основі якої програмно-цільовий підхід багаторівневого розвитку з орієнтацією на стійкий розвиток аграрних територій та пріоритетних галузей аграрного виробництва, їх модернізацію, що забезпечить розвиток відтворювальних процесів аграрного виробництва, досягнення фінансової стійкості товаровиробників, регулювання ринків сільськогосподарської продукції, сировини і продовольства, державну підтримку і захист економічних інтересів аграрних товаровиробників і забезпечення їх економічної безпеки.

Література

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Гришова І. Ю. Розробка заходів управління ризиками фінансової безпеки підприємства / І. Ю. Гришова, Т. С. Шабатура // Вісник Сумського національного аграрного університету : науково-методичний журнал. Серія : фінанси і кредит. 2013. - № 2. - С. 15-21.
4. Дем'яненко М. Я. Проблемні питання державної політики фінансової підтримки сільського господарства. / М. Я. Дем'яненко // Економіка АПК. – 2012. – №7. – С. 67-72.
5. Когденко В. Г. Краткосрочная и долгосрочная финансовая политика / В. Г. Когденко, М. В. Мельник, И. Л. Быковников. // «Юнити-Дана». – 2011. – С. 471.
6. Малік М. Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми : [монографія]. / М. Й. Малік, О. А. Нужна. – К. : ННЦ ІАЕ, 2008. – 270 с.
7. Навроцький С. А. Соціально-економічні аспекти страхування АПК / С. А. Навроцький. – Суми : Видавництво «Довкілля», 2004. – 316 с.
8. Непочатенко О. О. Організаційно-економічні механізми кредитування аграрних підприємств : [монографія] / О. О. Непочатенко. – Умань, 2008. – 456 с.
9. Пельтек Л. В. Формування механізму державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в регіоні / Л. В. Пельтек // Економіка та держава. – 2010. – № 4. – С. 83-86.
10. Саблук П. Т. Основні напрями удосконалення державної аграрної політики в Україні / П. Т. Саблук, Ю. Я. Лузан // Економіка АПК. – 2012. – № 5. – С. 3-17.

УДК 664.013:005.336

НЕГОДЕНКО В.С., асистент

Міжнародний університет бізнесу і права, м. Херсон

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

В статті досліджено процеси формування економічного потенціалу підприємств харчової промисловості, встановлені основні складові економічного потенціалу та сутнісні характеристики як економічної категорії, проведений аналіз напрямків розвитку ресурсного потенціалу підприємства і запропоновано власну систему ефективного управління економічним потенціалом підприємств харчової промисловості.

Ключові слова: підприємство, ресурсний потенціал підприємства, управління ресурсним потенціалом підприємства, система ефективного управління ресурсним потенціалом підприємства

In the article the conducted analysis of the modern going is near the evaluation of management efficiency and an own system of enterprises potential management efficiency is offered.